

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Pastuszko

w sprawie z powództwa Bank (Spółka Akcyjna) z siedzibą w W.

przeciwko P. H.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 4 grudnia 2025 r.

wniosku Rzecznika Finansowego o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Mirosława Sadowskiego i sędziego Sądu Najwyższego Aleksandra Stępkowskiego od orzekania w sprawie II NSNc 258/24 ze skargi nadzwyczajnej Rzecznika Finansowego od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Okręgowego w Szczecinie z 11 grudnia 2019 r., sygn. I Nc 560/19,

oddala wniosek.

UZASADNIENIE

Pismem z 6 listopada 2025 r. Rzecznik Finansowy (dalej także: „Rzecznik” lub „wnioskodawca”) na podstawie art. 49 § 1 i art. 50 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2024, poz. 1568 ze zm., dalej: „k.p.c.”) w związku z art. 95 pkt 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2024, poz. 622) i w związku z art. 398²¹ oraz art. 391 § 1 k.p.c. wniósł o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Mirosława Sadowskiego i sędziego Sądu Najwyższego Aleksandra Stępkowskiego od orzekania w sprawie o sygn. akt II NSNc 258/24.

W uzasadnieniu Rzecznik wskazał, że „[u] podstaw niniejszego wniosku o wyłączenie Sędziów Sądu Najwyższego leży wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 4 września 2025 r., C-225/22. „R” S.A. przeciwko A W „T” sp. z o.o.”. Jednocześnie, powołując się na zasadę pierwszeństwa prawa UE, zaznaczył, że jest on zobowiązany do korzystania ze swoich kompetencji w taki sposób, aby wyroki TSUE były wykonywane. Stąd – jak dalej wywodził – ciąży na nim obowiązek podejmowania wszelkich czynności procesowych, które mogą doprowadzić do tego, aby skład orzekający w sprawie, w której wniósł środek zaskarżenia był ukształtowany w sposób zgodny ze standardami europejskimi.

Rzecznik przytaczając pkt 2 sentencji wyroku TSUE z dnia 4 września 2025 r., zauważył dodatkowo, że w określonych okolicznościach orzeczenie Sądu Najwyższego powinno być uznane za niebyłe. Podniósł, że z treści samego wyroku TSUE wynika, iż „(...) nie każde orzeczenie wydane z udziałem każdego sędziego powołanego po zmianie sposobu doboru składu Krajowej Rady Sądownictwa, dokonanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., powinno być uznane za nieistniejące, lecz takie, które zostało wydane przez sąd w składzie obejmującym przynajmniej jednego sędziego powołanego w identycznych okolicznościach z tymi, które charakteryzowały powołanie trzech sędziów, tworzących organ odsyłający w sprawie zakończonej wyrokiem TSUE z dnia 21 grudnia 2023 r.. C-718/21. Chodzi o orzeczenia wydane przez Sąd Najwyższy w składzie, którego zasiadał sędzia powołany na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa nr 331/2018 z dnia 28 sierpnia 2018 r., której wykonanie zostało wstrzymane postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, a która następnie została uchylona przez ten sąd”. Podkreślił też, że sędziowie Sądu Najwyższego: SSN Mirosław Sadowski i SSN Aleksander Stępkowski zostali powołani na podstawie wskazanej wyżej uchwały i że w momencie ich powołania przez Prezydenta RP na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego wykonanie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa było wstrzymane postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego.

W dalszej części Rzecznik zaznaczył, że okoliczności powołania sędziów objętych wnioskiem są tożsame z tymi, o których mowa w wyroku TSUE z 4 września 2025 r., wobec czego istnieje realne prawdopodobieństwo,

że orzeczenie wydane z udziałem tych sędziów zostanie w przyszłości uznane za niebyłe.

Wnioskodawca sygnalizacyjnie wskazał uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2025 r., sygn. III PZP 1/25, która w jego ocenie w znacznym stopniu zwiększa skalę analizowanego ryzyka. Jak przy tym zaznaczył, jego obowiązkiem jest mitygacja ryzyka, że orzeczenie wydane przez Sąd Najwyższy zostanie uznane za niebyłe i nie będzie respektowane przez sądy powszechne, a przez to nie będzie wywoływało skutków prawnych. Podważałoby to zaufanie osoby, która zwróciła się do Rzecznika Finansowego o wywiedzenie środka zaskarżenia, do państwa i wymiaru sprawiedliwości. Ponadto podważałoby zasadę pewności prawa, a także prawa do sądu i rzetelnego procesu.

Sędzia Sądu Najwyższego Aleksander Stępkowski wskazał, że mocą zasady prawnej wynikającej z uchwały składu siedmiu sędziów III CZP 44/23 z 10 października 2024 r. wiążącej wszystkie składy Sądu Najwyższego „wniosek o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy oparty wyłącznie na okolicznościach towarzyszących powołaniu tego sędziego nie wywołuje skutków prawnych; w takiej sytuacji stosuje się *per analogiam* art. 53¹ § 2 i 3 k.p.c.”. Podniósł przy tym, że wniosek Rzecznika oparty jest wyłącznie na okolicznościach towarzyszących jego powołaniu na urząd sędziego i ma do niego zastosowanie powoła wyżej zasada prawna. W jego ocenie skierowania wniosku do przydziału, jak i wezwania do zajęcia stanowiska w sprawie bezskutecznego wniosku stanowi naruszenie ww. zasady prawnej.

Sędzia Sądu Najwyższego Mirosław Sadowski nie złożył w sprawie oświadczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 48 § 1 k.p.c, Sędzia jest wyłączony z mocy samej ustawy:

- 1) w sprawach, w których jest stroną lub pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy oddziałuje na jego prawa lub obowiązki;
- 2) w sprawach swego małżonka, krewnych lub powinowatych w linii prostej, krewnych bocznych do czwartego stopnia i powinowatych bocznych do drugiego

stopnia; 3) w sprawach osób związanych z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli; 4) w sprawach, w których był lub jest jeszcze pełnomocnikiem albo był radcą prawnym jednej ze stron; 5) w sprawach, w których w instancji niższej brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia, jako też w sprawach o ważność aktu prawnego z jego udziałem sporządzonego lub przez niego rozpoznanego oraz w sprawach, w których występował jako prokurator; 6) w sprawach o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, jeżeli brał udział w wydaniu tego orzeczenia.

W art. 48 § 2 k.p.c. wskazano, że powody wyłączenia trwają także po ustaniu uzasadniającego je małżeństwa, przysposobienia, opieki lub kurateli. Natomiast w art. 48 § 3 k.p.c. przewidziano, że sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego skargą o wznowienie lub skargą nadzwyczajną, nie może orzekać co do tej skargi.

Stosownie do art. 49 § 1 k.p.c., niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48, sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie.

Artykuł 50 § 1 k.p.c. stanowi, że wniosek o wyłączenie sędziego strona zgłasza na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa się toczy, uprawdopodobniając przyczyny wyłączenia.

Jak wskazuje się w orzecznictwie Sądu Najwyższego (m.in. w sprawie Sądu Najwyższego o sygn. II CSKP 989/22), przepisy art. 49 k.p.c. i art. 48 § 1 k.p.c. służą nie tylko zabezpieczeniu neutralnego osądu w konkretnej sprawie, lecz mają także na celu zapewnienie, aby osąd ten prezentował się jako bezstronny w ocenie opinii publicznej (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 13 grudnia 2005 r., SK 53/04, OTK-A 2005, Nr 11, poz. 134 i z 24 lipca 2008 r., P 8/07, OTK-A 2008, nr 5, poz. 84).

Ocena, czy konkretna okoliczność może budzić uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego, powinna mieć charakter obiektywny; decydujące znaczenie w tej mierze ma możliwość powstania uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności sędziego w sprawie, nie zaś to, czy sędziemu da się postawić zasadny zarzut braku obiektywizmu (por. postanowienia Sądu Najwyższego

z: 19 listopada 1981 r., IV PZ 63/81; 17 grudnia 2014 r., I UO 3/14, niepubl.). Nie bez znaczenia mogą być w tym zakresie także pozory lub przypuszczenia, jeśli są obiektywnie uzasadnione (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 18 marca 1970 r., II CO 18/69, niepubl.; 30 kwietnia 1975 r., II CZ 60/75, niepubl.). Standard tej oceny powinien być wysoki, chodzi bowiem nie tylko o zapewnienie rzeczywiście neutralnego rozstrzygnięcia sprawy, lecz także dbałość o wizerunek sądu jako bezstronnego, która służy budowaniu zaufania społeczeństwa do wymiaru sprawiedliwości.

W odróżnieniu od art. 48 k.p.c. wymieniającego *expressis verbis* przypadki, w których dochodzi do wyłączenia sędziego, art. 49 § 1 k.p.c. określa dwie przesłanki umożliwiające uwzględnienie wniosku o wyłączenie sędziego. Po pierwsze, może to nastąpić, gdy w okolicznościach konkretnej sprawy występuje obiektywna, a więc weryfikowalna, wątpliwość co do jego bezstronności. Po drugie, gdy wątpliwość ta ma charakter uzasadniony (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2025 r., I Zo 188/24).

Bezstronność jest synonimem obiektywizmu, braku uprzedzeń i neutralności wobec stron, a także niekierowania się przy rozstrzyganiu sprawy względami, które miałyby charakter inny niż merytoryczny.

Dla oceny, czy sędzia zachowuje obiektywizm nie jest wystarczające subiektywne przekonanie wnioskodawcy o braku bezstronności sędziego. Z uwagi na przyjętą przez ustawodawcę konstrukcję tej instytucji niezbędne staje się tutaj uwzględnienie obiektywnych, racjonalnych i dających się zweryfikować okoliczności konkretnej sprawy, przemawiających za wyłączeniem sędziego od jej rozpoznania.

W orzecznictwie podkreśla się, że instytucja wyłączenia nie tylko wzmacnia zasadę bezstronności i niezawisłości, ale również pozbawia sędziego prawa rozpoznania przydzielonej mu sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2004 r., III CO 2/04). Z tego względu wnoszący o wyłączenie sędziego powinien uprawdopodobnić wystąpienie takich okoliczności, które obiektywnie mogą rzutować na bezstronność i niezawisłość sędziowską (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 10 stycznia 2017 r., III UO 3/16;

13 września 2017 r., IV CO 124/17; 29 listopada 2018 r., IV CO 222/18; 10 maja 2023 r., II NSNc 133/23; 16 stycznia 2025 r., I Zo 188/24).

Jednocześnie w piśmiennictwie zauważa się, że wobec aktualnego brzmienia art. 49 § 1 k.p.c. potencjalnie każda okoliczność może stanowić o wyłączeniu sędziego, o ile rzecz jasna będzie ona budzić uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego i będzie mieć charakter obiektywny. „(...) gwarancje bezstronności sędziowskiej nie mogą być ograniczone jedynie do istnienia możliwości wyłączenia sędziego ze względu na istnienie jego bezpośrednich relacji ze stroną o charakterze osobistym, lecz muszą być pojmowane szerzej; sędzia powinien być wyłączony także wtedy, gdy z powodów innych niż osobiste (interpersonalne) zachodzą uzasadnione wątpliwości co tego, że wydane orzeczenie będzie efektem w pełni neutralnego rozpoznania i rozstrzygnięcia” (J. Gudowski, *Komentarz do art. 49 k.p.c.*, [w:] Ereciński T. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Postępowanie rozpoznawcze. Artykuły 1-124*, wyd. VI).

W realiach rozpoznawanej sprawy Rzecznik oparł wniosek o wyłączenie wskazanych sędziów Sądu Najwyższego na art. 49 § 1 k.p.c., uzasadniając go wyrokiem TSUE z 4 września 2025 r. dotyczącym w istocie rzeczy zasiadania w składach sędziów powołanych w 2018 r. na podstawie uchwały Krajowej Rady Sądownictwa, której wykonanie zostało wstrzymane postanowieniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, wydanym na podstawie art. 388 § 1 k.p.c. w związku z ówczesnym brzmieniem art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 389), a która następnie została uchylona przez Naczelny Sąd Administracyjny. Wskazał przy tym wyraźnie, że sędziowie objęci przedmiotowym wnioskiem zostali powołani na podstawie ww. uchwały. Jednocześnie, przytaczając takie podstawy wniosku o wyłączenie, wspomniał o uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 września 2025 r., sygn. III PZP 1/25.

W uznaniu Sądu Najwyższego tak ukształtowany wniosek nie zasługuje na uwzględnienie. Ocena ta bierze się stąd, że wnioskodawca nie przedstawił okoliczności, które budzą uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności

ww. sędziów i mają charakter obiektywny. Tym samym nie spełnił on wymogów określonych w art. 49 § 1 k.p.c.

Do powyższej konkluzji prowadzi analiza uzasadnienia przedmiotowego wniosku. Z tej bowiem wynika, że Rzecznik, wyjaśniając swoje stanowisko, nie odniósł się w żaden sposób ani do przedmiotu sprawy, ani do występujących w niej podmiotów, podał natomiast wyłącznie sygnaturę, strony i nazwiska sędziów wyznaczonych do jej rozpoznania. W takiej sytuacji trudno uznać, że wskazane przezeń okoliczności mają związek z ww. sprawą i w konsekwencji – przy uwzględnieniu użytej argumentacji – mogą być potraktowane jako racjonalne i obiektywne okoliczności przemawiające za wyłączeniem sędziów objętych wnioskiem.

Niezależnie od wysuniętej wyżej argumentacji Sąd Najwyższy wskazuje, że orzeczenie TSUE, które zostało przytoczone przez Rzecznika i które tenże uznał za okoliczność uzasadniającą wyłączenie, z uwagi na fakt, że w istocie rzeczy ogranicza się do okoliczności powołania ww. sędziów na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS ukształtowanej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, nie może stanowić podstawy wniosku składanego w trybie art. 49 § 1 k.p.c. Konieczność takiego kierunku interpretacji obowiązujących przepisów narzucają wydane w przeszłości orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 23 lutego 2022 r., P 10/19 oraz z 2 czerwca 2020 r., P 13/19.

Zajmując takie stanowisko, Sąd Najwyższy przypomina, że zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji RP orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Oznacza to, że wszystkie podmioty występujące w postępowaniu, w tym wnioskodawca oraz organy stosujące prawo – także Sąd Najwyższy – pozostają nimi związane.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

[D.Z.]

[a.f.]